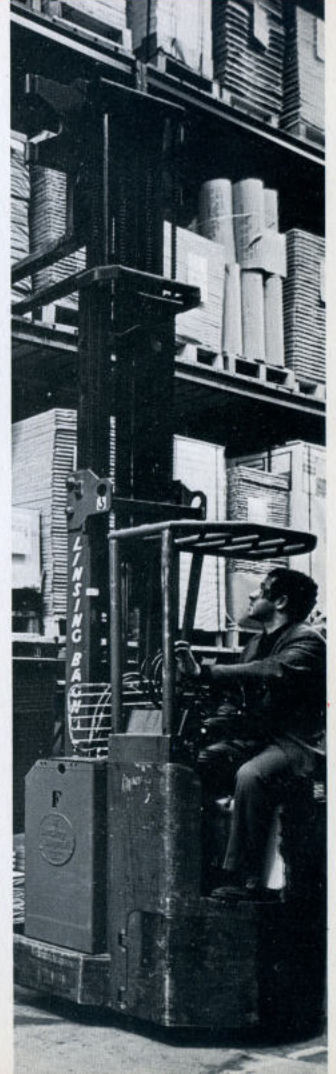
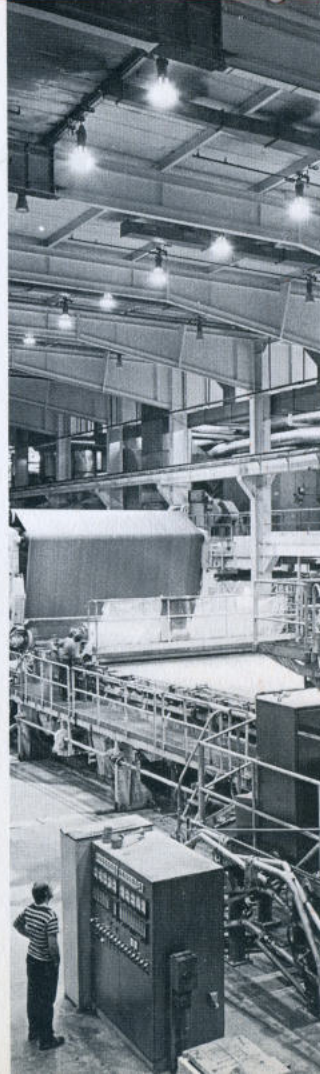

VanGelder Papier

Van Gelder Papier is een onderneming die gegroeid is met de tijd.

In 1784 opgericht, is Van Gelder Papier nu één van de grootste papierindustrieën van Europa.

En het is niet alleen bij het maken van papier gebleven. Dit boekje wil een indruk geven van het veelzijdige karakter van het huidige Van Gelder Papier-concern.

De groei van een bedrijf is in belangrijke mate een kwestie van marketing.

Dat wil zeggen: proberen het eigen aandeel op de markt zo groot mogelijk te maken en telkens weer in te spelen op nieuwe behoeften, die zich voordoen.

Toch is in onze tijd voor een blijvende groei nog meer nodig. En wel iets, wat men erkenning van maatschappelijke verantwoordelijkheid zou kunnen noemen.

De belangrijkste uitingen daarvan zijn:

- het maken van produkten van hoge kwaliteit
- het voeren van een goed sociaal beleid
- het verschaffen van een redelijk rendement aan de aandeelhouders
- het 'goede buur' zijn in de plaatselijke gemeenschap, wat vooral voortdurende zorg voor het milieu betekent.

Het beleid van Van Gelder Papier is erop gericht zo goed mogelijk aan deze vier eisen te voldoen.

De wetten van Hammoerabi en de Tien Geboden werden in steen gehouwen. En men had daarvoor slechts enkele tientallen woorden nodig. In een recente beschikking van een ministerie van landbouw over het telen van verschillende koolsoorten kan men echter een totaal van 14.352 woorden tellen. Zo ingewikkeld is onze samenleving geworden. Zozeer is ook de schaal van ons woordgebruik vergroot. Met recht zou men kunnen stellen, dat wij in een papieren tijdperk zijn komen te leven. Besturen is niet meer mogelijk zonder formulieren en kaartsystemen, zonder notulen en schriftelijke communicatie. Het overheidsapparaat zou snel in elkaar storten als de papiervoorziening werd stopgezet. En de krant kunnen wij niet missen – geen dag. Ons onderwijs zouden wij wel kunnen vergeten, zonder boeken en dictaatcahiers. In huishouding en supermarkt, bij openbaar vervoer en baby-verzorging, in het geldverkeer en op kantoor, overal ondervinden wij het aan den lijve: papier hebben we zo nodig als brood. Nederland gebruikte in 1972 ruim 137 kg per hoofd van de bevolking; in 1960 was dat nog slechts 84 kg. In 1972 lagen slechts enkele landen op een hoger verbruikspeil: de Verenigde Staten (279 kg), Zweden (193 kg), Canada (166 kg), Denemarken (151 kg), Zwitserland (144 kg) en Finland (140 kg). In de komende jaren wordt een verbruikstoename van 6% per jaar verwacht. In sommige landen moet men echter met een veel sterkere toename rekening houden. Zo waren er landen waar het verbruik tussen 1960 en 1970 meer dan verdubbelde: Japan van 47 naar 122 kg; Italië van 29 naar 65 kg; Spanje van 12 naar 39 kg en Bulgarije van 8 naar 33 kg. Maar vooral landen in de derde wereld, waar het verbruik nu nog zeer laag ligt (bv. Pakistan, Zaïre en Nigeria: 1 kg per hoofd van de bevolking in 1970) zouden relatief wel eens ware papiervreters kunnen worden.

Van Gelder Papier voorziet voor een belangrijk deel in de behoefte aan al de soorten papier, die tot het dagelijkse gebruikspatroon van iedere Nederlander – niemand uitgezonderd – behoren. Maar achter de naam Van Gelder Papier gaat meer schuil: verpakkingsmaterialen voor uiteenlopend gebruik en speciale vezelproducten maken eveneens deel uit van het assortiment. Tenslotte handelt het concern ook in papier en aanverwante producten.

Van Gelder Papier is in de loop der jaren uitgegroeid tot één van de grootste papierindustrieën van Europa. De concernomzet in 1973 bedroeg ruim f 700 miljoen. Hierbij neemt de export een belangrijke plaats in. Van de papierproductie wordt ruim 40% uitgevoerd, terwijl van de totale produktie van de Verpakkingsdivisie ongeveer 30% naar het buitenland gaat. De Speciale Vezelproduktendivisie vindt zelfs meer dan de helft van haar afzetgebied buiten ons land.

Het hoofdkantoor van Van Gelder Papier is gevestigd aan de Parnassusweg 126 te Amsterdam. Hier zetelt de raad van bestuur en werken ruim 200 medewerkers bij de diverse stafdiensten van de sectoren Financiën & Administratie en Personeel & Organisatie. Ook het eigen computercentrum is hier gevestigd. Verder zijn er de directies en verkoopstaven van drie van de vier divisies werkzaam.

Sinds 1971 is Van Gelder Papier verdeeld in vier divisies. De bedrijven, behorend tot de *Papierdivisie*, mogen op de langste geschiedenis terugzien.

Momenteel rolt per jaar ruim 500.000 ton aan verschillende papiersoorten van de papiermachines. Dit is zo'n 40 kg per man, vrouw of kind van onze bevolking.

Daarnaast bundelt Van Gelder Papier vier produktiebedrijven in een *Verpakkingsdivisie*, waar zowel papier-, karton- als pulp- en kunststofverpakkingen worden gefabriceerd.

De *Speciale Vezelproduktendivisie* – met twee produktiebedrijven – verzorgt de produktie van asbestvilt en glasvezelvlies voor toepassing in industrie en bouwnijverheid.

De *Handelsdivisie* tenslotte brengt ongeveer 6000 produkten op de markt, afkomstig zowel van fabrieken van het eigen concern als van andere vooraanstaande producenten in binnen- en buitenland.

Het concern telde eind 1973 circa 6000 medewerksters en medewerkers die verzekerd zijn van een goed pakket arbeidsvoorwaarden; 86% van het personeel valt onder een CAO.

Verreweg de grootste is de papier-CAO die voor ongeveer 4500 medewerkers geldt. De andere vijf zijn

meer 'grafisch' georiënteerde CAO's; zij gelden voornamelijk voor de personeelsleden van de Verpakkingsdivisie.

Enkele andere vermeldenswaardige feiten op personeels- en sociaal terrein: 120 personeelsleden hebben zitting in twaalf plaatselijke ondernemingsraden en één centrale ondernemingsraad; in veel fabrieken wordt vol-continu in vierploegendienst gewerkt; ruim 7½% van de werknemers is uit het buitenland afkomstig (voornamelijk Marokko, Spanje en Turkije); de Stichting Pensioenfonds beschikte eind 1973 over een vermogen van ruim f 190 miljoen en telde ongeveer 5000 deelnemers; er waren ruim 2400 gepensioneerd.

Er bestaat een verscheidenheid aan opleidingsmogelijkheden. Deze zijn gericht zowel op het verkrijgen of verhogen van de eigen vakbekwaamheid als op training in sociale vaardigheden. Dit geschiedt door middel van in- en externe scholingsprogramma's alsook in het kader van diverse leerlingstelsels en op bedrijfsscholen. Bovengenoemde en vele andere aspecten van het personeelsbeleid geven aan dat Van Gelder Papier veel belang hecht aan een dynamisch en goed opgezet sociaal beleid.

De ontwikkelingen bij Van Gelder Papier zijn in de laatste jaren gunstig beïnvloed door de samenwerking met het grote Amerikaanse papierconcern Crown Zellerbach te San Francisco. Daardoor kreeg Van Gelder Papier niet alleen toegang tot een enorm reservoir aan resultaten van speur- en ontwikkelingswerk, maar kon ook worden geprofiteerd van management-kennis en ervaring op internationaal niveau.

Papierdivisie

Waar nu in Wormer een papierfabriek staat, werd Pieter Smidt van Gelder in 1784 betrokken bij de papierindustrie. De stichter van de onderneming werd in dat jaar opgenomen in de leiding van de pakpapiermolen 'De Eendragt' van zijn schoonvader Maarten Schouten. In de loop der tijden richtte het bedrijf, dat uitgroeide tot Van Gelder Papier, een fabriek op in Velsen en nam bedrijven over in Apeldoorn, Renkum en Wapenveld.

Met name de vestiging in 1896 van de papierfabriek te Velsen aan het Noordzeekanaal getuigde van een vooruitziende blik. Men zat direct bij de aanvoerweg van de grondstoffen en beschikte over uitgestrekte terreinen voor de houtopslag en over zuiver duinwater, noodzakelijk voor de papierfabricage.

De Papierdivisie beschikt thans over meer dan 20 papiermachines met een productiecapaciteit van ruim 500.000 ton courantenpapier, druk- en schrijfpapier, verpakkingspapier, ponskaartenkarton en andere industriële papieren.

Bij de verschillende bedrijven van deze divisie zijn in totaal 4100 mensen werkzaam. De divisie-omzet bedroeg in 1973 ruim f 400 miljoen.

Naast de productiebedrijven behoort tot de Papierdivisie een modern geoutilleerd havenbedrijf in Velsen, waar hout, cellulose, halffabrikaten en hulpgrondstoffen worden ontscheept, bestemd voor alle vestigingen in het land.

foto's pag. 4:
havenbedrijf en houtopslag te Velsen
foto pag. 6/7:
papiermachines te Velsen

In 1973 meerden meer dan 330 schepen uit vele delen van de wereld af langs de meer dan 400 meter lange kade.

De Papierdivisie heeft in het buitenland eigen verkoopkantoren in Fribourg (Zwitserland), Brussel en Düsseldorf. De divisie- en verkoopstaf zijn in het hoofdkantoor te Amsterdam gevestigd.

Eén van de voornaamste afnemers van de producten van de Papierdivisie is de grafische industrie. Deze gebruikt het papier voor kranten, tijdschriften, boeken, atlanten, pocketboeken, briefpapier, huwelijks- en geboortekaartjes en vele soorten handelsdrukwerk. De druk- en schrijfpapieren worden daarnaast in belangrijke mate verwerkt tot enveloppen, labels, schrijfwaren enz., terwijl ook de behangselindustrie als belangrijke afnemersgroep moet worden genoemd. De industriële papieren zijn onder andere bestemd voor computergebruik (ponskaartenkarton en kettlingformulieren), alsmede voor reproductiedoeleinden (kopieerbasispapier). Verpakkingspapier wordt hoofdzakelijk geleverd aan de kartonnage- en de verpakkingsindustrie. Basisgrondstoffen voor de papierproductie zijn hout en cellulose. Daarnaast gaat oud papier als grondstof (recycling) een steeds belangrijker plaats innemen, want de houtvoorraad is niet in staat gelijke tred te houden met de toeneming van het papierverbruik.

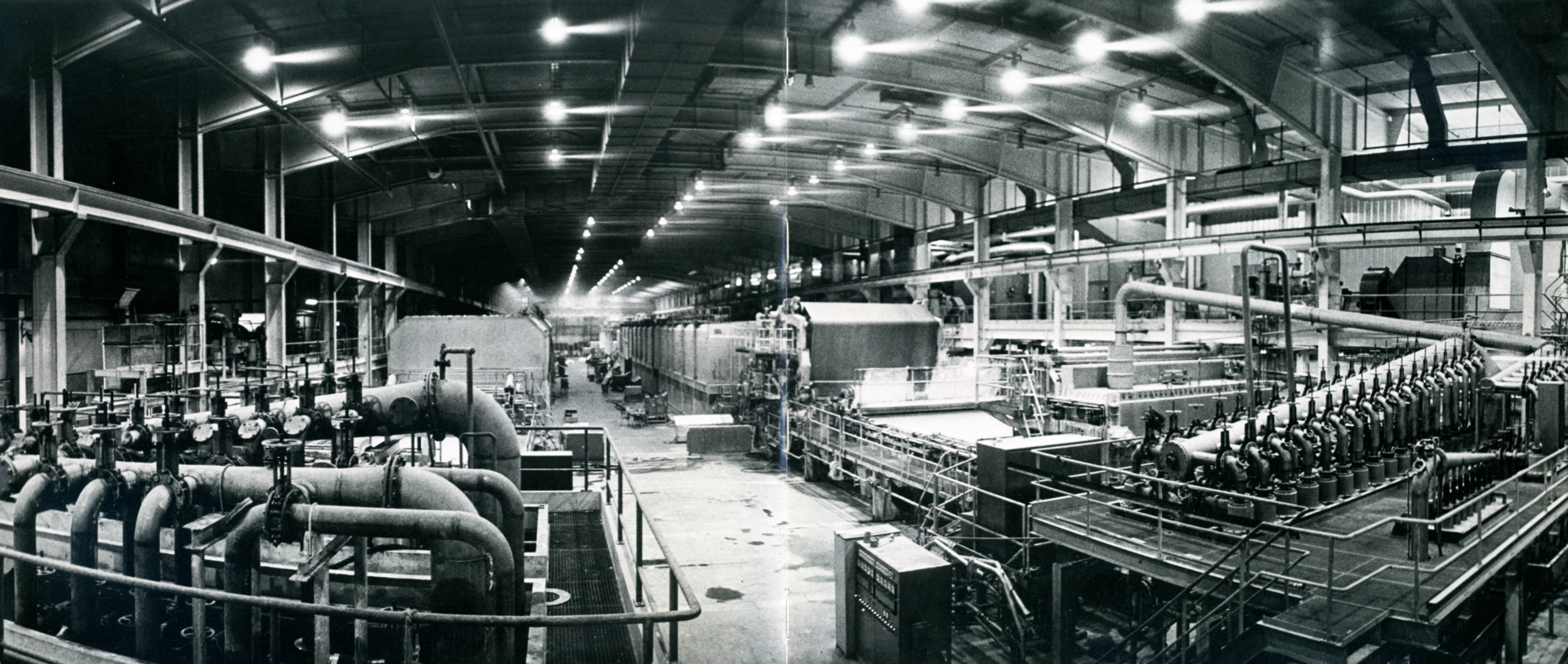

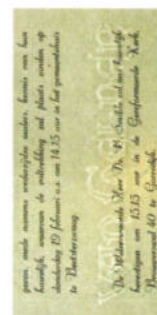
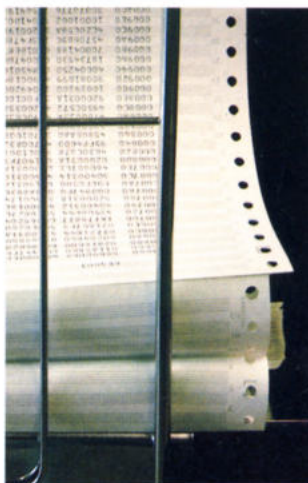
foto pag. 9:
de papierrol komt van de machine

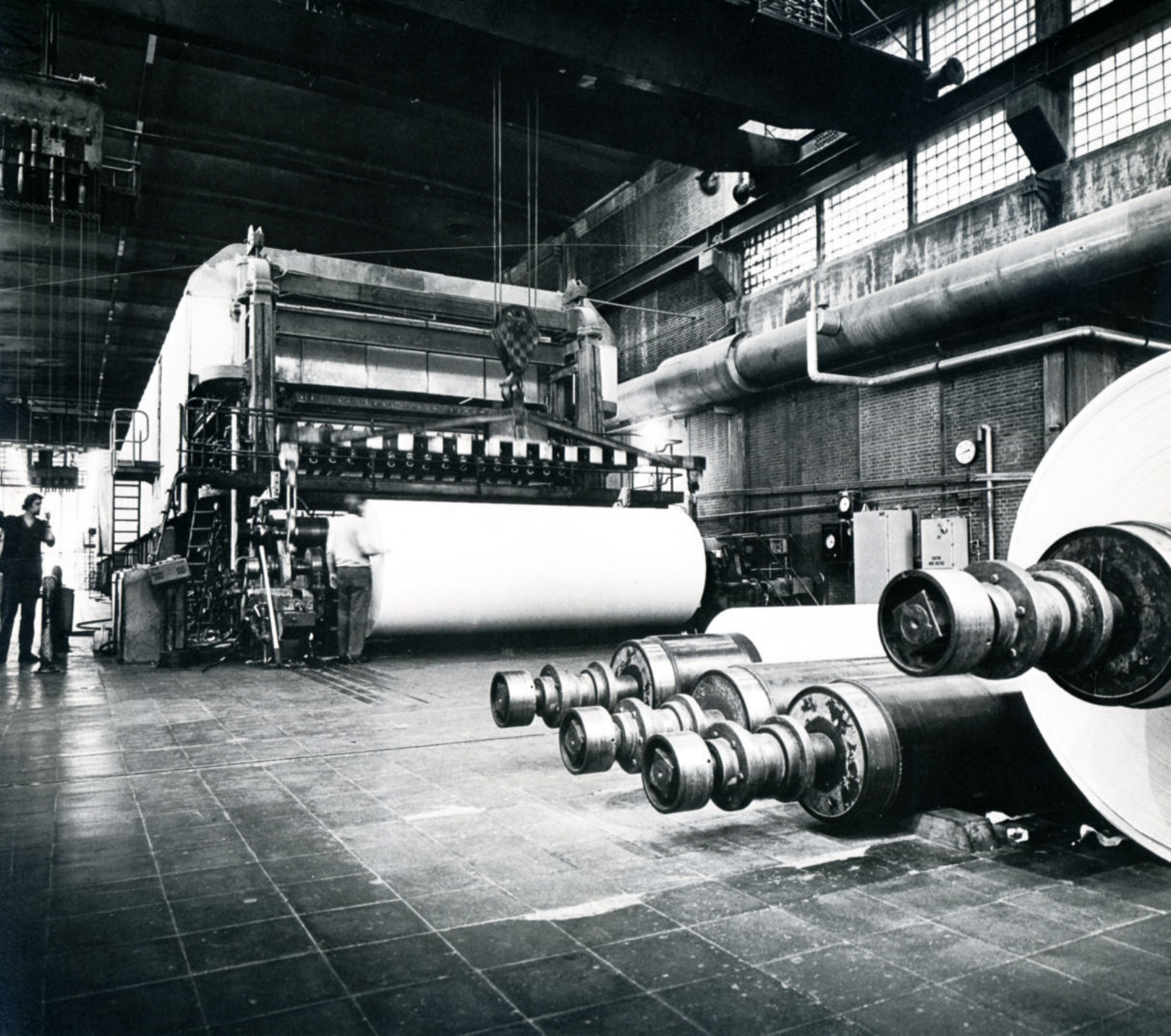
Van Gelder Papier maakt overigens al langere tijd gebruik van oud papier, voornamelijk bij de produktie van pakpapieren.

Ook het toenemende gebruik van inlands hout zal met name het grondstoffenprobleem mogelijk dichterbij een oplossing kunnen brengen. Tien jaar geleden gebruikte Van Gelder Papier geen inlands hout, nu 40%. Gezien het toenemende tekort aan hout op de wereldmarkt is het van belang de produktie van inlands hout verder op te voeren. Met het oog daarop werd in 1969 Flevohout N.V. te Wageningen opgericht. Van Gelder Papier heeft een belang van 25% in deze maatschappij die zich bezighoudt met de aanplant en de toekomstige afname en verwerking van hout in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland.

De bestrijding van lucht- en waterverontreiniging heeft de afgelopen jaren binnen de Papierdivisie veel aandacht gekregen. Van luchtverontreiniging is nauwelijks sprake meer; alle fabrieken zijn wat hun energievoorziening betreft inmiddels van kolen en olie overgeschakeld op aardgas.

Ter bestrijding van de vervuiling van oppervlaktewater wordt de lozing van afvalwater bij alle fabrieken door middel van installaties en andere maatregelen tot een minimum beperkt. Bij de fabriek in Wormer is in 1970 een speciale waterzuiveringsinstallatie gebouwd. De bouw van enkele andere installaties wordt bestudeerd. Met dit alles zijn enkele tientallen miljoenen guldens gemoeid.

Verpakkingsdivisie

De activiteiten van de Verpakkingsdivisie zijn van veel recenter datum dan die van de Papierdivisie. Deze in feite nog jonge divisie startte ruim twintig jaar geleden in Renkum. De grote expansie van deze divisie is echter pas na 1965 tot stand gekomen. Thans beschikt de Verpakkingsdivisie over productiebedrijven in Arnhem, Franeker, Leeuwarden en Rotterdam; de divisie- en verkoopstaf zijn sinds 1973 in Apeldoorn geconcentreerd. Het assortiment van de divisie, waar in totaal circa 1000 mensen werkzaam zijn, bestrijkt een breed scala van verpakkingsmogelijkheden. In 1973 werd een omzet behaald van circa f 100 miljoen. Met de produkten van de Verpakkingsdivisie staat iedere Nederlander elke dag in zijn handen: of hij nu een pakje sigaretten openmaakt of een pepermuntje neemt, een onsje ham bij de slager bestelt of diepvriesprodukten, eieren, koffie of thee in de winkel koopt. Veel van de verpakkingen waarmee wij dagelijks in aanraking komen worden door Van Gelder Papier geleverd aan de Nederlandse voedings- en genotmiddelenindustrie. Verdere afnemers zijn de farmaceutische industrie, land- en tuinbouw, bakkerijen, de zuivel- en diepvriesindustrie en drukkerijen. Daarnaast echter worden ook geheel andere produkten gemaakt zoals confectiepatronen-papier en roestwerend pakpapier waarmee b.v. hele machines tijdens het vervoer worden beschermd.

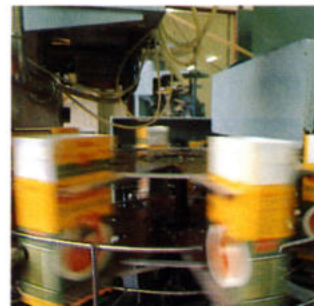
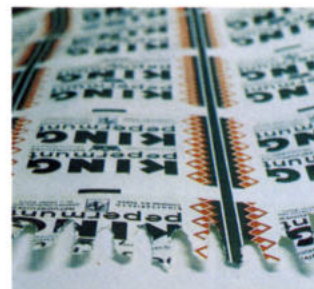

foto pag. 12/13:

fabrikage van plastic film te Apeldoorn

foto pag. 14:

produktie van eierverpakking te Franeker

foto pag. 15:

8-kleurendrukmaschine te Leeuwarden

Door middel van verschillende technieken, zoals lamineren, parafineren, cacheren, coaten en bedrukken, worden de diverse verpakkingssystemen gefabriceerd. De hierbij gebruikte grondstoffen zijn in de eerste plaats papier en kartons, maar daarnaast ook andere materialen zoals aluminiumfolie. Bovendien worden vele hulpgrondstoffen zoals inkt, lakken en wasproducten verwerkt. Moderne 6- en 8-kleurendrukmachines in Leeuwarden en Rotterdam leveren iedere dag veelkleurige en veelsoortige verpakkingen af. In het bedrijf te Arnhem staat een moderne coatingmachine voor de produktie van gesiliconeerde en warm en koud sealende papieren. Ter voorkoming van luchtverontreiniging bij het coatingproces is naverbrandingsapparatuur geïnstalleerd.

Scherpe beheersing van de kwaliteit alsmede economische en milieuhygiënische overwegingen zijn de richtinggevendende factoren bij de researchwerkzaamheden in de Verpakkingdivisie. Het beleid is daarbij gericht op een zich aan de marktontwikkelingen aanpassende vernieuwing van het produktenpakket. Ten behoeve van het speurwerk beschikt de divisie in Arnhem over een eigen, goed geoutilleerd laboratorium.

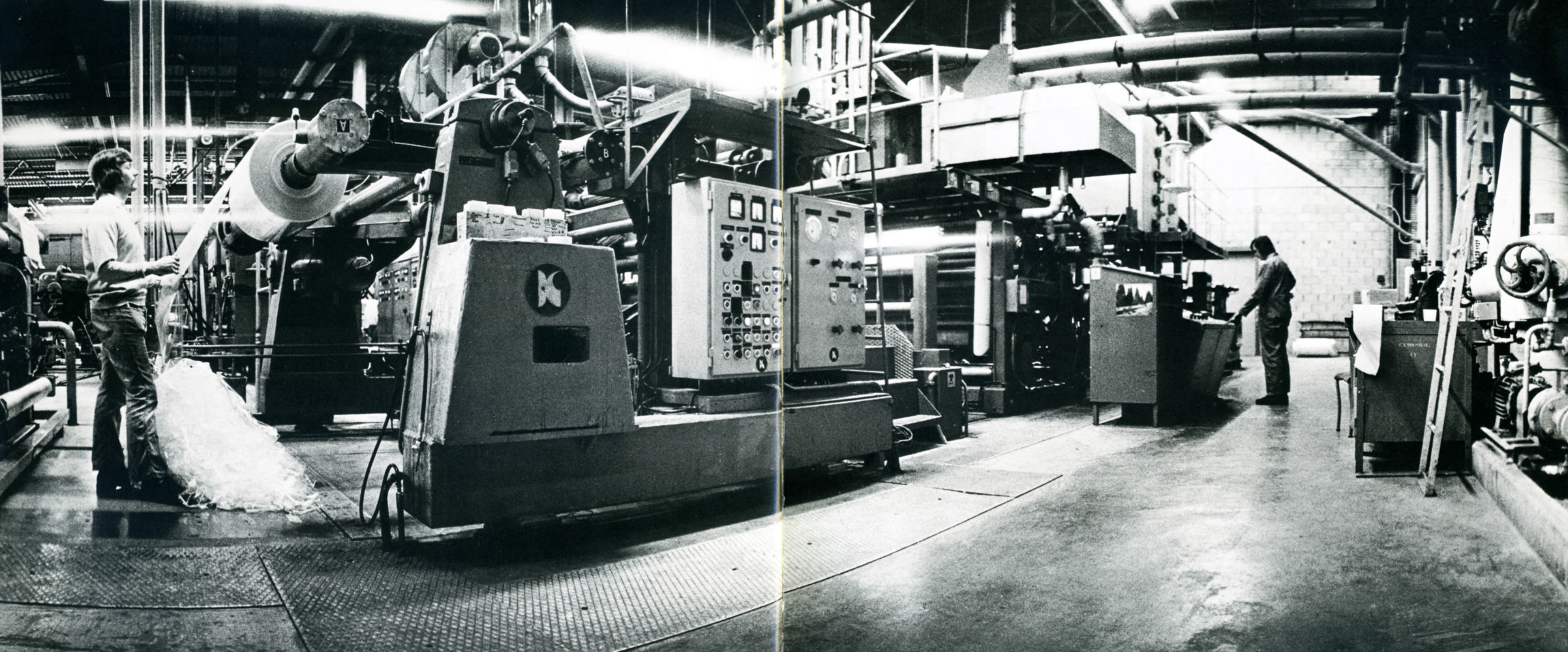
foto pag. 17:

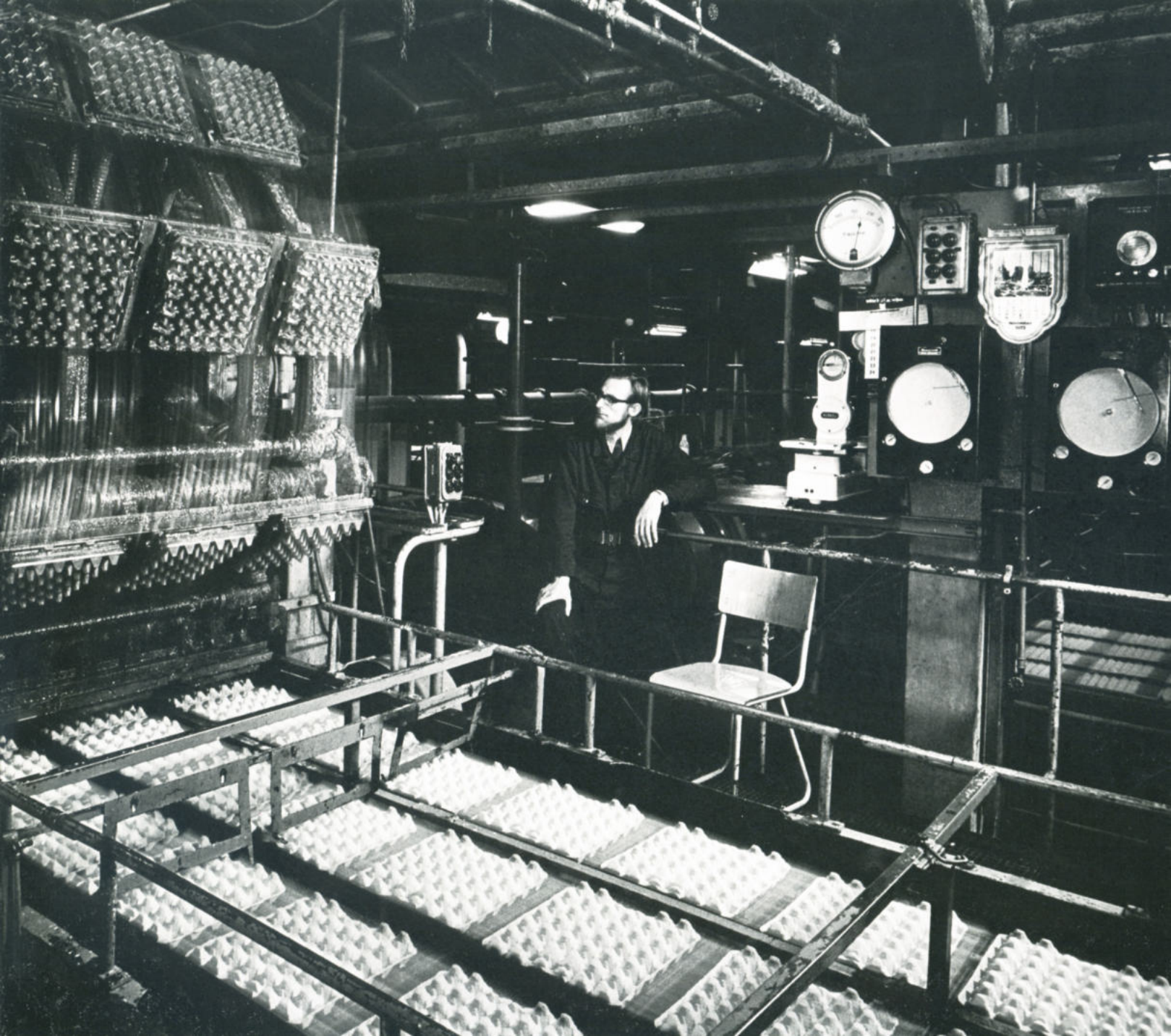
opslag papier in het distributiecentrum te Amsterdam

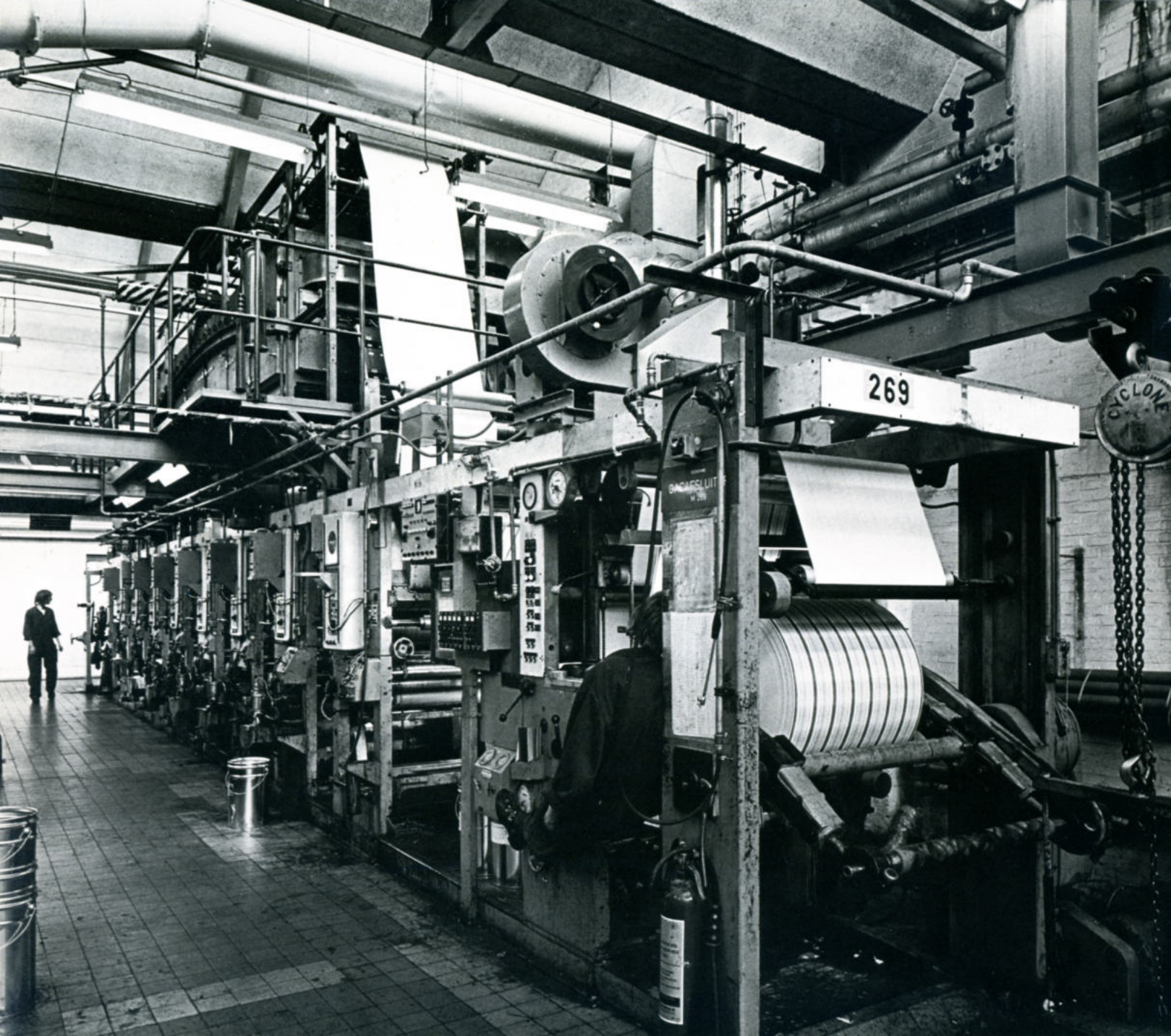
Het bedrijf in Leeuwarden levert sinds vele jaren complete verpakkingssystemen d.w.z. niet alleen het verpakkingmateriaal maar ook de daarbij behorende inpakmachines. In dit verband kan nog vermeld worden, dat Van Gelder Papier een belang van 75% heeft in Mopavi B.V. te Veenendaal, een groothandel in zuivelverpakkingen en vul- en sluitmachines.

Crown-Van Gelder Plastic Film Industrie B.V. te Apeldoorn is in 1968 opgericht als een joint-venture van Van Gelder Papier en Crown Zellerbach. Sinds 1972 is het bedrijf – met 150 man personeel – een 100% dochter van Van Gelder Papier. Er worden verpakkingssystemen in de vorm van enkelvoudige en multilayer kunststoffilms gefabriceerd. Dit gebeurt door het extruderen, lamineren en bedrukken van papier, karton en kunststoffen, zoals polyamide, polyethyleen en surlyn. Daartoe heeft het bedrijf een modern machinepark van o.a. filmextruders, een coatingextruder en 6-kleurendrukpersen.

De produkten zijn hoofdzakelijk bestemd voor de voedingsmiddelenindustrie – met name voor het luchtdicht verpakken van kaas, vlees en vleeswaren – en voor de tuinbouw. Tenslotte worden in dit bedrijf verpakkingen voor sanitaire produkten gemaakt.

269

DIAGNOSLUIT
W. 20

Handelsdivisie

De Handelsdivisie van Van Gelder Papier treedt op als handelmaatschappij voor grafische papieren, non-food konsumentenartikelen en verpakkingsartikelen. Daartoe heeft de divisie opslag- en distributiecentra in Amsterdam en Apeldoorn. Iedere ochtend zwermen de vrachtwagens met produkten van hieruit naar alle hoeken van Nederland. Zij brengen de meer dan 6000 produkten die deze divisie in haar assortiment voert naar de grafische industrie (drukkers etc.), naar distributeurs en verbruikers van verpakkingsmateriaal, naar kantoorboekhandels en andere verkooppunten van papier, papierprodukten en kantoorbehoeften en naar die levensmiddelenzaken die zich tevens ontwikkeld hebben tot verkooppunt van schrijfwaren, hygiënische en huishoudelijke papieren.

In het bedrijf te Apeldoorn worden bovendien schriften, blocs en ringbandinterieurs geproduceerd. De in het hoofdkantoor van Van Gelder Papier te Amsterdam gevestigde divisie- en verkoopstaf verzorgt de marketing van de produkten. Rond 40% van het assortiment bestaat uit concern-produkten.

De Handelsdivisie heeft de voor Nederland exclusieve vertegenwoordiging van een aantal produkten van bekende internationale fabrikanten uit de EEG-landen, de Verenigde Staten en Japan. Behalve een groot assortiment grafische papieren en verpakkingsmaterialen behoren tot het leve-

ringsprogramma van de Handelsdivisie zakdoeken, servetten, tafelkleden, aluminiumfolie, koffiefilters, kastpapier, patronenpapier, blocnotes, schriften, postpapier en andere met name voor huishoudelijk gebruik belangrijke papierwaren. De Handelsdivisie, die in 1973 een omzet van ruim f 110 miljoen behaalde, telt in totaal 380 medewerksters en medewerkers.

Speciale Vezelprodukten- divisie

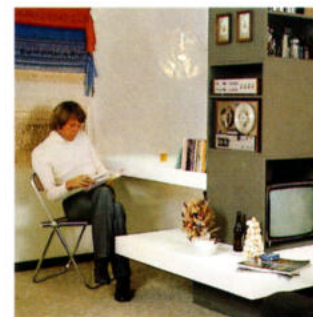
In het begin van de zestiger jaren zette Van Gelder Papier een 'kunstvezelproject' op, dat moest leiden tot de produktie van glasvezelvliesen langs de zog. natte weg. Tegelijkertijd kwam in Wormer de ontwikkeling van asbestvilt op gang. Beide produkten zijn non-woven dragermaterialen, die door de bouwnijverheid, de houtbewerkings-, de vloerbedekkings-, de wandbekledings- en de elektronische industrie worden verwerkt.

Na een lange experimentele periode, waarin enkele octrooien werden verkregen, begon het produktiebedrijf te Apeldoorn in 1968 met het vervaardigen van glasvezelvlies. De produktiecapaciteit bedraagt op het ogenblik 60 miljoen m² per jaar. In het bedrijf te Wormer heeft de divisie de beschikking over drie produktie-units voor asbestvilt met een totale capaciteit in 1974 van 60.000 ton per jaar. De research in het eigen divisie-laboratorium te Apeldoorn richt zich thans op verdere diversificatie met betrekking tot nieuwe toepassingsgebieden voor industriële non-wovens, waarvoor het bedrijf de basisprodukten ontwikkelt.

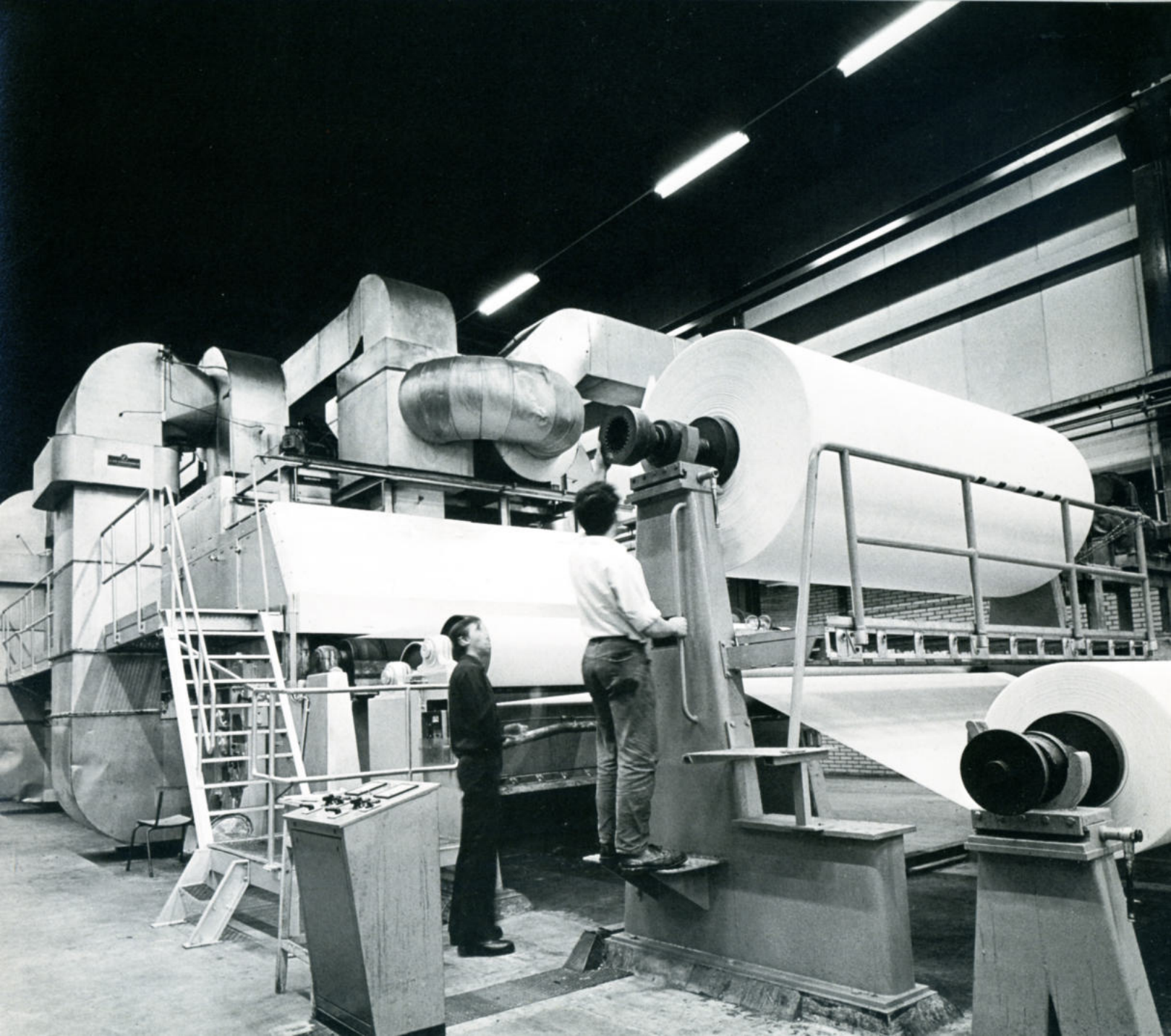
Glasvezelvlies en asbestvilt worden op grote schaal toegepast zowel bij nieuwbouw als in interieurs: dakbedekking, wandbekleding, bekistingsmateriaal, deuren en panelen, vloerbedekking en isolatiemateriaal. In de elektronische industrie vormt glasvezelvlies een basismateriaal voor gedrukte bedradingskaarten (printed-circuits),

foto pag. 19:
produktie van glasvezelvlies te Apeldoorn
foto pag. 20/21:
hoofdkantoor te Amsterdam

die bijvoorbeeld gebruikt worden in meet- en regelapparatuur en televisietoestellen. Inclusief de divisie- en verkoopstaf op het Amsterdamse hoofdkantoor zijn bij de Speciale Vezelproduktendivisie rond 80 mensen werkzaam. De omzet bedroeg in 1973 circa f 50 miljoen, waarbij de export een zeer belangrijke plaats inneemt.

Samenwerking met Crown Zellerbach

De ontwikkelingen in de Europese papierindustrie zijn de afgelopen jaren gekenmerkt door capaciteitsuitbreidingen in de vorm van investeringen in moderne zeer grote papiermachines en in speur- en ontwikkelingswerk.

Om gelijke tred te houden met deze ontwikkelingen is het noodzakelijk te komen tot vorming van grote, financieel krachtige eenheden, die in internationaal verband hun investeringen en hun inspanningen wat betreft speur- en ontwikkelingswerk kunnen coördineren.

Papierfabrieken Van Gelder Zonen N.V. heeft tegen deze achtergrond in 1972 een nauwe samenwerking tot stand gebracht met één van de grootste papierconcerns ter wereld, Crown Zellerbach Corporation te San Francisco, die via Crown Zellerbach A.G. te Zürich een participatie van 50% in het aandelenkapitaal verwierf. Van Gelder Papier werkte al sedert 1960 met dit concern samen in een aantal joint-ventures. Crown Zellerbach, met ruim 29.000 personeelsleden en in 1973 een omzet van meer dan f 3,6 miljard, heeft 112 fabrieken en distributiecentra in de Verenigde Staten en Canada. Daarnaast zijn er nog bedrijven in Midden- en Zuid-Amerika en Japan.

In de Verenigde Staten en Canada bezit het bedrijf meer dan 1,5 miljoen hectare bossen ten behoeve van de eigen grondstoffenvoorziening.

Door de intensieve samenwerking met Crown Zellerbach kan Van Gelder Papier in belangrijke mate profiteren van de grote ervaring en het potentieel van dit wereldconcern op het gebied van management en technologische en technische know-how.

Mede hierdoor zal Van Gelder Papier in staat zijn een rol van betekenis te blijven vervullen in de Europese papierindustrie, waarbinnen grote veranderingen zich in hoog tempo voltrekken.

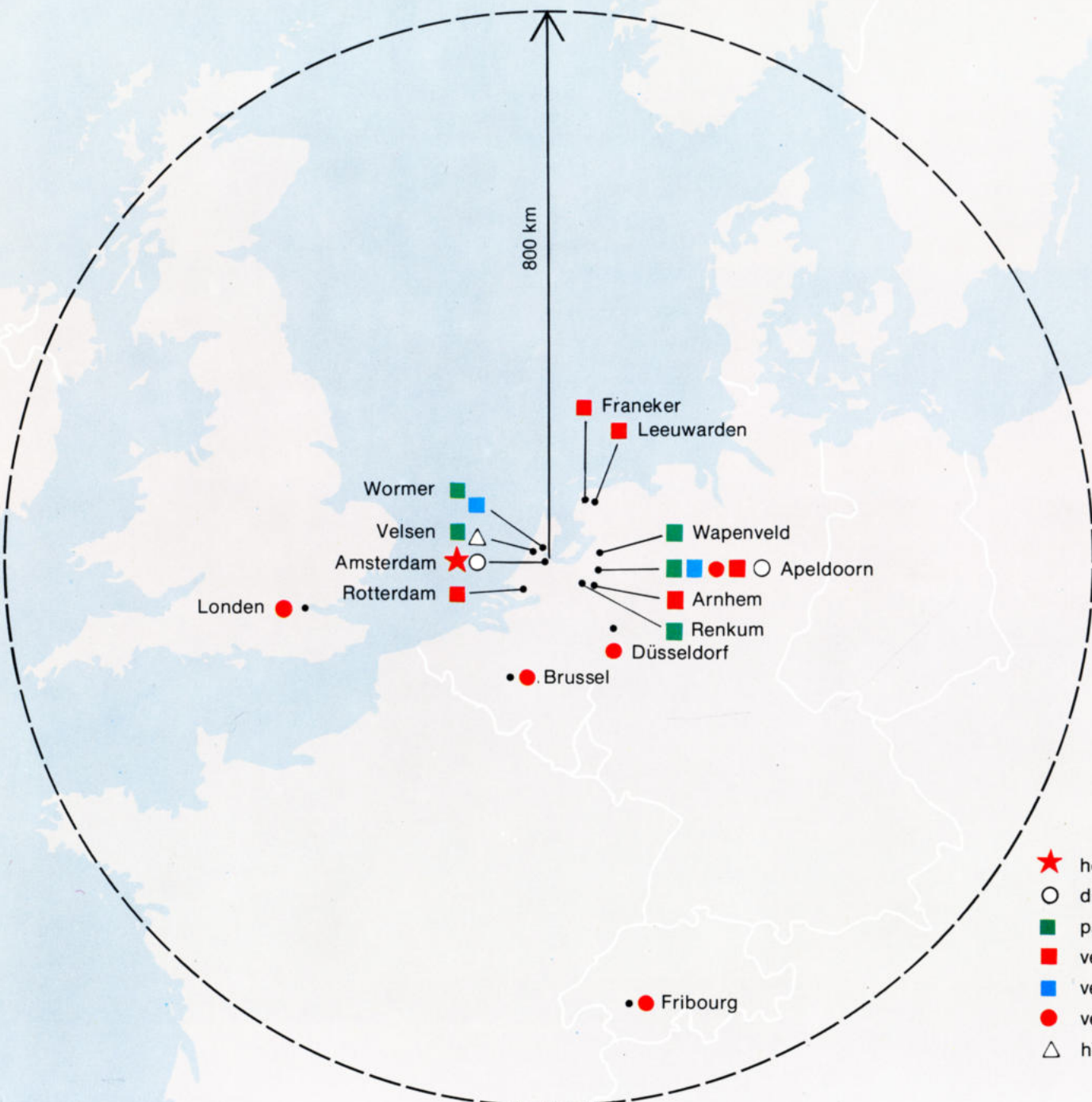
foto pag. 24:
opslag papier bij een fabriek
foto pag. 25:
expeditie handelsdivisie

foto pag. 26/27:
een aantal Van Gelder-medewerkers in hun werk

- ★ hoofdkantoor
- distributiecentrum
- papierfabriek
- verpakkingsbedrijf
- vezelproductiebedrijf
- verkoopkantoor
- △ havenbedrijf

Hoofdkantoor Van Gelder Papier Parnassusweg 126 Amsterdam

Papierdivisie

Divisie- en Verkoopstaf Parnassusweg 126 Amsterdam
Papierfabriek Apeldoorn Eendrachtstraat 105
Papierfabriek Renkum Fabriekstraat 6
Papierfabriek Velsen Kanaalkade 61
Papierfabriek Wapenveld Berghuizerlaan 8-11
Papierfabriek Wormer Zaandammerpad 32

Verpakkingsdivisie

Divisiestaf Eendrachtstraat 105 Apeldoorn
Verkoopstaf Talingweg 62 Apeldoorn
Verpakkingsbedrijf Arnhem Klingelbeekseweg 45
Verpakkingsbedrijf Franeker Industrieweg 3
Verpakkingsbedrijf Leeuwarden Harlingertrekweg 45
Verpakkingsbedrijf Rotterdam Willingestraat 1
Crown-Van Gelder Plastic Film Industrie B.V. Europaweg Apeldoorn

Handelsdivisie

Divisie- en verkoopstaf Parnassusweg 103 Amsterdam
Distributiecentrum I Johan Muyskenweg 30 Amsterdam
Distributiecentrum II Europaweg Apeldoorn
Schriften- en Blocsmakerij Europaweg Apeldoorn

Speciale Vezelproduktendivisie

Divisie- en verkoopstaf Parnassusweg 126 Amsterdam
Produktiebedrijf Apeldoorn Eendrachtstraat 105
Produktiebedrijf Wormer Zaandammerpad 32

Papier is niet van vandaag of gisteren. Nadat de mens o.a. steen, gedroogde dierenhuiden, kleitabletten, perkament en papyrus had gebruikt om zijn gedachten vast te leggen, was het de Chinese eunuch Ts'ai Lun die in 105 na Christus een 'papieren' rapport stuurde aan de Keizer gemaakt van hennep, boomschors, lompen en visnetten.

De Chinezen hebben van zijn uitvinding dankbaar gebruik gemaakt. Maar zij waren niet de enigen.

Misschien waren de sprookjes uit Duizend-en-een-nacht ons nooit ter ore gekomen als de Arabieren de kunst van het papiermaken in de 8e eeuw niet van de Chinezen hadden afgekeken.

Via Egypte en Noord-Afrika kwam het papier naar Europa, maar pas na de val van het Moorse rijk in Spanje ging de papierindustrie in westerse handen over. In de Nederlanden wordt voor het eerst van papiermaken melding gemaakt in 1405.

Jan de Spanjaard, woonachtig in Huy, slaat de weg in die enkele eeuwen later o.a. Pieter Smidt van Gelder zou volgen.

tekst + verzorging: Adviesbureau Hollander en Van der Mey bv, Den Haag
ontwerp: Ko Kwinkelenberg gvn, Amsterdam
fotografie: Joost Guntenaar, Amsterdam
litho's: Photolitho Sturm, Muttenz Zwitserland
druk: De Bussy Ellerman Harms, Amsterdam

omslag: houtvrij machine-coated carton, 250 grams
binnenwerk: halfmat houtvrij machine-coated, 135 grams